Kolínske listy

Slovenský kresťanský občasník APRÍL 2008

V úvahe z pred vyše troch rokov, ktorej podnetom bola vražda holandského filmára *Theo van Gogha*, som argumentoval (pozri *Offence is no criticism*, http://www.onlineopinion.com.au/view.asp?article=2838 alebo http://www.gvirsik.de/Offence-criticis-m.pdf), že je rozdiel medzi kritikou a urážaním a hociaké oprávnené sú dôvody všeličo u moslimov kritizovať, "je urážanie ich náboženstva, toho čo je sväté všetkým moslimom, správny spôsob ako na to ísť?" To isté platí o dánskych karikatúrach Mohameda či o *Geert Wildersovom* filme *Fitna*, ktorým chce čeliť násiliu hroziacemu Európe od islamistických fanatikov, tým, že uráža náboženstvo všetkých moslimov, z ktorých väčšina v Európe je pokojamilovná. Mimo iné aj preto, lebo vedia že im tu z demografických dôvodov (a náboženskej impotencie väčšiny Európanov) tak aj tak patrí budúcnosť.

Azda netreba zdôrazňovať, že kresťania, a obzvlášť katolíci, si už dávno museli zvyknúť na to, že mnohí si pletú oprávnenú kritiku s

Čo vlastne platí za urážku?

urážaním. Koľko krve by sa už bolo prelialo, ak by napríklad katolíci reagovali na karikatúry Krista, Matky Božej atď podobne ako moslimskí fanatici. A tu ide často o urážky naozaj grobiánske, proti ktorým primitívne dánske čmáraniny Mohameda sú iba detským huncútstvom. Kresťania si predsa len uvedomujú, že Kristovo učenie o pomste a odplate je nakoniec veľmi odlišné od Mohamedovho (aj keď si to v minulosti málo uvedomovali). Okrem toho sa už naučili povzniesť nad také veci, nechali si narásť hrošiu kožu vo vedomí, že takéto urážky sú svedectvom nie o objekte urážky, ale o urážateľovi.

Toto som všetko považoval za samozrejmosť, až sa objavila správa, že text modlitby, ktorú sa modlil Benedikt XVI. na Veľký piatok "urazil židov" (pozri napríklad http://www.spiegel.de/international/world0,1518,542872,0.html). Ide o túto modlitbu — súčasť tridentskej liturgie z roku 1962, samým pápežom opravenú, lebo originálna verzia sa naozaj priečila aj duchu II. Vatikánskeho koncilu — (môj preklad z angličtiny):

"Modlime sa aj za židov: Aby náš Boh a Pán osvietil ich srdcia, aby uznali, že Ježiš Kristus je Spasiteľom všetkých ľudí."

Je pochopiteľné, že židia neuznávajú Ježiša za Mesiáša. Je však pre mňa, ako teologického laika, nepochopiteľné, že považujú za *urážku*, ak sa tí, ktorí ho uznávajú a považujú to za radostnú zvesť, modlia aby aj židia boli účastní tejto Radosti. Pokúsim sa osvetliť ako sa na to dívam, jedným prirovnaním:

Ešte za študentských čias v Prahe pochválil jeden maďarský kolega moju maďarčinu tým, že povedal, že ma má za Maďara. Cítil

"Pope of Hope"

Pápež nádeje, takto ho nazvali americké média počas Benediktovej návštevy v USA 15.-20.4.2008. A *The Tablet*, iste nie konzervatívny britský katolícky týždenník, končí svoj úvodník nazvaný *Pápež prekvapení*, konštatovaním "Voľba Jozefa Ratzingera za pápeža ho ukázala v teplejšom a ľudskejšom svetle než by sa bolo očakávalo; aj vo veku 81 rokov je to muž s ohromným intelektom a charakterom. Ak to porovnáme s tými, ktorí sa namiesto neho mohli stať nástupcami Jána Pavla II, zdá sa, že kardináli volili správne."

Niet však pochyby, že pápež navštívil USA v čase keď sa tamojšia Cirkev nachádza v kríze. *Pew Forum*,(organizácia s centrom vo Washingtone, ktorá sa zaoberá zbieraním informácií o náboženstve), tesne pred jeho príchodom uverejnila štatistiku, podľa ktorej 44% Američanov zmenilo vo svojom živote svoju náboženskú príslušnosť, čo by nebolo tak prekvapivé pri veľkom množstve protestantských cirkví a sekt. Pritom najsilnejší únik bol z Katolíckej cirkvi, keď asi jedna tretina tých, ktorí boli vychovaní v Katolíckej cirkvi vravia, že do nej viac nepatria. Asi 10% všetkých Američanov sú bývalí katolíci, ktorí sa dnes hlásia k inej (či žiadnej) cirkvi. Napriek tomu je podiel katolíkov v USA v podstate nezmenený, asi 25% nábožensky organizovaných (alebo 70 miliónov), na čom majú zásluhu veľké počty prisťahovalcov zo Strednej Ameriky (*hispanics*) napríklad Mexika. Takže to čo sa podstatne zmenilo je etnické zloženie amerických katolíkov.

Príčiny tejto krízy sú asi zčasti podobné, aj keď v miernejšej forme, tým v Západnej Európe. K tomu ale pristupuje od roku 2002 na verejnosti pretrasovaný škandál s kňazmi-vychovávateľmi, ktorí v rokoch 1950-2002 sexuálne zneužívali mladistvých. Dnes sa hovorí asi o 4000 duchovných (asi 2-4% všetkých kňazov),vyše 13 000 obetiach a o vyše dvoch miliardách dolárov, ktoré a-

merická Cirkev musela vyplatiť. To je v priemere vyše 150 tisíc dolárov na jednu obeť, čo viedlo k bankrotu niekoľkých diecéz. (Určite medzi obeťami boli psychicky vážne poškodení, ale pri takýchto kompenzáciach ostáva otázka, koľko bolo mimosúdne vyplatené biskupmi, zo strachu či na radu právnikov, bez dostatočných dôkazov o vážnosti prípadu sťažovateľa.)

Presnejšie, škandál sa ani tak netýka zrejme chorých previnilcov, ale biskupov, ktorí to dlho pred verejnosťou (často aj zoči-voči rodinám obetí) zatutlávali, a im podriadených kňazov, zrejme po tom čo sa vyspovedali, naďalej poverovali funkciami, kde zasa boli vystavení pokušeniam, ktorým najčastejšie aj podľahli. Nuž zatutlávanie ťažko možno ospravedlniť, niečo iné je však naivnosť predstavených, ktorí si neuvedomovali, že nešťastník trpí viacmene nevyliečiteľnou chorobou.

Napríklad v Nemecku boli prípady ľudí odsúdených za znásilnenie či i zabitie detí, ktorí po niekoľkých rokoch boli prehlásení za vyliečených – nie naivným biskupom, ale profesionálnymi súdnymi psychológmi – aby potom na slobode zasa znásilňovali a zabíjali. Pritom nikoho nenapadlo požadovať od štátu či organizácií, ktoré združujú týchto psychológov, aby vyplácali stotisícové odškodné novým obetiam resp. ich pozostalým.

Niet preto divu, že sa očakávalo – s obavami, či zlomyseľne, podľa toho kým – že média budú klásť tieto škandály do popredia pápežovej návštevy. To sa ale nestalo, nemohlo stať, lebo to bol sám Benedikt, ktorý to spravil, keď pri niekoľkých príležitostiach sa veľmi otvorenými slovami – napríklad tak, že sa sám osobne hanbí, že považuje za lepšie mať dobrých kňazov ako veľa kňazov – vyjadril k tejto smutnej kapitole amerického katolicizmu. Zrejme táto jeho otvorenosť, popri iných gestách, mu vyslúžila u americkej verejnosti, a to nie iba katolíckej, tú prezývku *Pope of Hope*, pápež nádeje. Ak pred jeho príchodom vraj iba 52% Američanov videlo pápeža v pozitívnom svetle, a 30% dokonca nevedelo o ňom nič aby mohli mať názor, po jeho návšteve sa tieto percentá určite zmenili v jeho prospech.

som sa polichotený, lebo som vedel, že pre neho to bolo niečo pozitívne, hoci som sa za Maďara necítil ani nechcel cítiť. Ak by to o mne bol povedal napríklad nejaký slovenský nacionalista, nebola by to lichôtka, a ak by som bol citlivý mohol by som sa uraziť.

Je pochopiteľné, že sa nepovažujem za Maďara. Bolo by ale nepochopiteľné ak by som považoval za *urážku* to, že si jeden dobromyseľný Maďar praje (prípadne sa za to 'modlí') aby som sa aj ja cítil Maďarom.

Mimochodom, verzia tejto modlitby, ktorá vzišla z liturgických "zlepšovákov" po II. vatikánskom koncile znie: (opäť môj preklad z angličtiny): "Modlime sa za židovovský národ, prvých ktorí počuli slovo Božie, aby naďalej rástli v láske k Jeho menu a vo vernosti jeho Zmluve." To naozaj nie je modlitba za 'obrátenie', iba za to aby zostali verní svojmu dedičstvu otcov. Je pekné si priať, aby niekto ostal verný *svojmu* dedičstvu otcov. Nie som si len istý, ako toto prianie súvisí s tým, čo si kresťania pripomínajú na Veľký piatok. Aby som sa vrátil k môjmu podobenstvu, to je ako by si ten Maďar prial, aby som ostal dobrým Slovákom. To by síce bolo od neho pekné, ale nechápal by som v danej súvislosti prečo to hovorí.

Viem, jestvuje teologické vysvetlenie dôvodov, prečo sa kresťania nemajú modliť za 'obrátenie' židov rovnakou formou ako sa modlia za obrátenie pohanov. Napríklad v nedávnej úvahe na túto tému (anglická verzia *Judaism's way to salvation* na http://www.thetablet.co.uk/articles/11223) viedenský arcibiskup Schönborn "sa snaží ukázať, že podľa Nového zákona a z kresťanského hľadiska je iba jedno spasenie v Ježišovi Kristovi, ale dva jasne odlišné *spôsoby* ako hlásať a prijímať toto spasenie. V tomto zmysle treba jasne povedať, že výzva/ponuka židom, aby prijali Ježiša ako Mesiáša, nemôže byť to isté ako Kristovo poverenie učiť všetky (pohanské) národy a urobiť z nich Jeho vyznavačov." Týmto vraj doplňuje aj známeho amerického teológa kardinála *Avery Dullesa*, ktorý odmieta dve *cesty* ku spaseniu, jednu cez "starú Zmluvu" pre židov a jednu cez "novú Zmluvu" pre nežidov (pozri *Covenant and Mission* na https://www.americamagazine.org/content/article.cfm?article_id=2550).

Nuž teda dva *spôsoby*, ale nie dve *cesty*: neviem či som pochopil dôležitosť takéhoto odlišovania, som však presvedčený, že pápež si je toho vedomý a nevidí rozpor medzi tým a jeho modlitbou, (ktorá ostatne nemá nahradiť pokoncilovú verziu; je iba korekciou tradičnej verzie z roku 1962). V kresťanstve sú veci, ktoré židia (a iní inoverci) vidia ináč. To je nevyhnutné. Nemalo by tam ale byť nič, čo iných uráža. Avšak vidieť v tejto modlitbe niečo *urážlivé*, na to už naozaj treba veľkú dávku povznesenej urážlivosti.

Ale aj tak. Ak je teraz v Cirkvi aj "politicky nekorektné" verejne sa modliť za konverziu židov, v súkromných meditáciach mi nik nemôže zabrániť modliť sa aby bolo viac takých vzácnych katolíkov-konvertitov ako *Raïssa Maritain*, *Edith Stein*, kardinál *Jean-Marie Lustiger* a mnohí iní.

Kríženie človeka so zvieraťom (chimera) a vzťah medzi vedou a etikou

Benedikt XVI. niekoľko razy zdôrazňoval potrebu vyzdvihovať to čo je v kresťanstve, konkrétne Katolíckej cirkvi, pozitívne a nie definovať katolicizmus cez jeho morálne zákazy a zábrany. V senzáciechtivých médiach, často a priori Cirkvi nepriateľsky naklonených, sa však robí práve toto: vyzdvihujú sa predovšetkým zákazy videné ako morálny nátlak na spoločnosť. Bohužiaľ k tomuto často prispievajú aj prihorliví cirkevní hodnostári, najčastejšie keď ide o komplikované situácie či problémy, kde stanovisko môže zaujímať iba ten kto má dostatočné odborné znalosti z prírodných vied, najčastejšie z biológie (čo sa týka fyziky a kozmológie tam dosť ponaučenia vyplynulo z Galileiho aféry).

Tieto znalosti nemožno pochopiteľne očakávať u cirkevných hodnostárov, ale majú ich lojálni katolícki vedci najčastejšie laici. Tým by sa malo dôverovať a prenechať im aby vysvetľovali a ak treba bránili, stanovisko hierarchie po tom, čo túto dostatočne informovali o čo ide. Ide najčastejšie o komlikované, predtým nepoznané situácie, postoj ku ktorým väčšinou pre úžasný pokrok prírodných vied, nemožno jednoducho odvodiť z Písma či predmodernej Tradície. Konkrétne mi tu samozrejme ide o problematiku nedotnuteľnosti ľudského života v súvislosti s výskumom (a potenciálnym použitím v medicíne) embryonických kmeňových buniek.

Viem, opäť sa dávam na šmykľavú plochu a to nielen kvôli morálnym aspektom s tým spojeným, kde mi chýba príslušná kompetencia, ale tentoraz aj kvôli tomu, že moje znalosti z biológie a genetiky sú nepomerne slabšie ako napríklad z matematiky a fyziky. Bezprostredným podnetom k týmto riadkom však je nedávna kontroverzia okolo pripravovaného britského Zákona o ľudskom plodení a embryológii (*Human Fertilisation and Embryology Bill*, skrátene HFEB). Škótsky kardinál *Keith O'Brien* ju vo svojej veľkonočnej kázni búrlivo odsúdil a reakcie v tlači na túto kázeň boli rovnako 'búrlivé' aby som nepoužil silnejšie slová. Pravda, proti zákonu nebol iba on, a jedným z nepriamych dôsledkov tejto kontroverzie je, že britský ministerský predseda privolil aby sa o ňom hlasovalo "podľa svedomia", teda nie podľa straníckej príslušnosti ako pôvodne chcel. Kardinál hovoril o pokusoch, ktoré majú/môžu viesť k vzniku potvor (*monsters*) "frankensteinských rozmerov", skrížením DNA[1] človeka so zvieraťom. Nuž o čo tu ide?

Mary Sellers, genetička (a anglikánska duchovná, pozri *The Tablet*, 5.4.2008), vysvetľuje: "Molekulárna genetika urobila veľký pokrok v tom čo vieme o mechanizme chorôb. Metódy spočívajú v manipulovaní DNA, často tak že sa vyreže ľudská DNA a vlepí do iných organizmov, používajúc molekulárne nožničky a lepidlo. Mnohé z tohoto je mimo pochop väčšiny ľudí, to im ale nebráni pýtať sa na morálnosť takéhoto postupu. Je samozrejme celkom v poriadku aby verejnosť bola účastná vo vytváraní morálnych hraníc toho, čo je povolené. A presne to, otázka čo je povolené, prevládala v nedávnych diskusiách o HFEB. Ak sa HFEB stane zákonom, bude on regulovať vedeckú tvorivosť a použitie ľudských *cybridov* (cytoplazmických hybridných embryí) vo výskume. Cybridy vzniknú vštepením (buňkového) jadra z ľudskej kože do zvieracieho vajíčka. Vzniklý cybrid sa bude štyri-päť dní embryonicky vyvíjať až vznikne medzibuňková hmota z ktorej sa získajú kmeňové buňky. Embryo sa potom zničí (to bude predpisovať HFEB). Kmeňové buňky sú totiž bohatým rezervoárom pre výskum a ak je jadro napríklad od niekoho s motor-neuronovou chorobou, môžno ju študovať v jej dôležitom začiatočnom štádiu."

Kmeňové buňky majú totiž tú pozoruhodnú schopnosť že sú *pluripotentné*, to jest môžu sa zmeniť na buňky ktorejkoľvek časti tela. Katolícka cirkev vraví, že ak k tomu treba použiť a potom zničiť oplodnené ľudské vajíčko, znamená to manipuláciu s ľudským životom a je to preto neprípustné. (V poslednej dobe na seba upútal pozornosť japonský vedec *Shinya Yamanaka*, ktorému sa vraj podarilo vypestovať pluripotentné kmeňové buňky "reprogramovaním" ľudských kožných buniek, teda bez toho aby musel pracovať s embryami.)

HFEB, striktne povedané, sa týka prípadu, keď o normálne oplodnené ľudské embryo neide;

[1] látka nesúca geny v rastlinnej a živočišnej buňke.

cybrid je vraj iba na 99% ľudským embryom. Búrka okolo HFEB vznikla hlavne z obáv, že vznikne (a mohlo by sa azda vyvinúť na dospelý organizmus) embryo, ktoré bude mať aj ľudské aj zvieracie DNA. Pravda, ak by k tomu došlo išlo by o prekročenie platných zákonov, či už HFEB bude mezi ne patriť alebo nie.

Podľa môjho názoru, popri všetkých vedeckých faktoch a morálnych zásadách je tu aj jeden faktor psychologický, totiž ľudská (vedecká) zvedavosť. Politici a iní ľudia, azda vrátane nukleárnych fyzikov, by neboli tak presvečení o ničivosti nukleárnej bomby, keby nebolo Hiroshimy a Nagasaki. Mám obavy, že aj všetky zákazy nechať cybrida dozrieť na "poločloveka-polozviera" nemajú tú presvedčivú silu ako by mala Pandorina skrinka problémov, ktorá by vznikla, keby sa to niekomu podarilo. Či tomu môžu zabrániť hysterické výstupy cirkevných hodnostárov, to neviem, myslím však, že sú skôr kontraproduktívne.

Dotkol som sa vlastne dvoch morálnych problémov či dilem :

(a) Možno zničiť potenciálny ľudský život aby sa pomohlo existujúcim (chorým) ľuďom? Toto je problém, ako v prípade interrupcie, kde namiesto chorých ľudí ide o psychologicky ohrozenú potenciálnu matku.

(b) Možno sa babrať (anglické slovo je *tamper*) so samotnými okolnosťami a podmienkami vzniku ľudského života za účelom, ako sub (a), aby sa našiel liek? Tu je naviac aj riziko, hociako mizivé, že raz vznikne organizmus, ktorý nebude (biologicky vzato, teologicky nemám poňatie) ani plným človekom, ani plným "nemým" zvieraťom. A mysliteľnými sa naraz stávajú aj všelijaké iné biologické či genetické úpravy, degenerácie, či "zlepšováky" toho, čo donedávna bol proste človek, od iných biologických organizmov jasne odlíšiteľný.

Samozrejme, netrúfam si dať vlastnú kategorickú, morálne zodpovednú, či dokonca s katolíckou tradíciou kompatibilnú, odpoveď na tieto zatiaľ iba fiktívne možnosti. Iba chcem zdôrazniť, že zatiaľčo (a) je stará dilema, (b) je niečo nové, čo existovalo zatiaľ iba v *science fiction*. Mal som predovšetkým tento prípad na mysli, keď som na začiatku tejto úvahy písal, že odpoveď nemožno jednoducho odvodiť z Písma či tisícročnej Tradície, že je k tomu treba byť dobre informovaný z prírodovedy o čo ide. Lebo všetko čo možno vyčítať z Písma a Tradície platí iba o ľudskom živote vzniknuvšom "normálnym spôsobom" zo spermie a vajíčka — nič iné by naši predkovia neboli rozumeli. Tu sme všetci, myslím vrátane molekulárnych genetikov, ešte len na začiatku toho, čo treba vedieť a urýchlené závery iba zvyšujú hystériu a nemôžu viesť ani k minimálnemu konsensu.

Na koniec ešte jedna laická poznámka. Myslím treba rozlišovať medzi *ľudským životom* (uvedomelého jedinca) a *potenciálnym ľudským životom* (napr. embrya) asi v tomto zmysle: Teraz som tento článok dokončil, teda už existuje. Dnes ráno existoval iba potenciálne, t.j. keby ma bol niekto zabil, nikdy by tento článok nevznikol. Na druhej strane ráno by som ešte nevedel čo chcem napísať, teda by tento článok, keď ma zabili, ešte vlastne neexistoval. Neviem, či to je dobrá analógia, ale zostanem už len pri tom..

Špekulácie o katolíckej identite III

V tejto časti mojich nekonvenčných špekulácií sa dotknem otázky kňazského povolania. Povolania vo zmysle *svätenia*, aby som to odlíšil od kňazského *zamestnania*, teda zárobkovej činnosti plynúcej z viac menej rutinnej služby pre stále sa zmenšujúcu a stárnucu skupinu veriacich. Mám na mysli, pravda, situáciu v západnej Európe, konkrétne Nemecku, ale podľa názoru tých, ktorí lepšie ako ja vedia odhadnúť situáciu napríklad na Slovensku, sú tam iba generáciu či dve vzdialení od tejto neutešenej náboženskej situácie. Ba v niečom je Slovensko unikátne, ak môžno zovšeobecňovať z toho čo sa dá vyčítať z internetovych diskusií na túto tému napríklad na www.sme.sk či www.pravda.sk: v urážlivej a obscénnej forme vyjadrovania sa odporcov kresťanstva, hlavne Katolíckej cirkve. (O čo civilizovanješie možno na takéto témy diskutovať na západných blogoch, kde Katolícka cirkev nie je tiež práve populárna, iba jej odporcovia sú kultivovanejší.) Možno som príliš pesimistický, lebo vždy môže dôjsť k neočakávanému zvratu; nakoniec "cesty Božie sú nevyspytateľné".

Zabŕdol som do slovenskej situácie, kde je dnes už priepastný rozdiel medzi vulgárnym ateizmom a anti-katolicizmom na jednej strane a do seba (a do minulosti) zahľadenou nekritickou nábožnosťou na strane druhej. Pritom ale v roku 1989 sa tu črtala nádejná situácia netra-

dičného katolicizmu, aspoň mne sa to tak zdalo. Netradičnosť nie svojím *obsahom* ale *formou*. Mám na mysli duchovne povolaných — kňazov, mníšky atď — ktorí sa živili sekulárnym zamestnaním (takže nepotrebovali aby ich veriaci "vydržovali") a svoj duchovný život v celibáte videli ako náhradu súkromného života. Pravda, za totality museli svoje duchovné povolanie vykonávať tajne, to by dnes samozrejme odpadlo, ale mne osobne sa veľmi pozdávala táto forma bezprostrednej napríklad kňazskej pastorálnej činnosti v časoch keď veriaci sú nielen v menšine, ale sú aj vystavení "psychologickému prenasledovaniu".

Takýto kňaz by cez týždeň "svedčil" ako robotník, úradník, učiteľ, či trebárz univerzitný profesor medzi tými, s ktorými by ho jeho zamestnanie privádzalo do styku, a v nedeľu v priradenom kostole by mohol slúžiť sv. omšu, aj keď len tichú. [2]. S týmto súvisí aj jeden môj nezabudnuteľný zážitok z nedeľnej sv. omše v jednom petržalskom kine (ktoré radi prenajali, lebo v nedeľu doobeda sa tam nepremieta), v ktorom som videl akosi budúcnosť Cirkve oodstavenej na periférію verejného života.

Samozrejme Cirkev vždy bude potrebovať kostoly, aj novopostavené, a samozrejme aj *full-time* duchovných, teda takých, ktorí sa venujú iba cirkevným záležitostiam a na ich živobytie prispievajú veriaci. Predsa sa mi ale pozdávala forma paralelného, neoficiálneho katolicizmu, ktorý sa od oficiálneho nelíši *obsahom*, ako rôzne "laické hnutia", ktoré chcú preberať funkcie kňazov, aj tým *čo hlásajú*, (najradšej hneď pri oltári), ale sa líšia *formou*, tým *ako hlásajú* obsahom to isté ako "oficiálna" Cirkev, iba prispôsobené praxi, videnej nie z kazateľnice, ale v každodennom živote. Písal som o kňazoch (alebo mníškach), kde celibát, teda aj nezaťaženosť starosťou o rodinu, sú podstatné [3], ale jestvujú aj diakoni a obláti, či iné variácie. Napríklad sú náznaky, že (v anglicky hovoriacom svete, pozri http://www.thetablet.co.uk/articles/11291/) popri poklese záujmov o kňazský a klasický mníšsky život silne stúpol záujem o povolanie práve oblátov.

George Weigel píše, v súvislosti so zatutlávaním kňazských pedofilských priestupkov americkými biskupmi (*The Tablet*, 19.4.2008):

"Nebezpečím pre Cirkev — ak niet silnejšieho evanjelizujúceho efektívneho biskupského vedenia — je zvláštny jav ...: katolicizmus v ktorom ľudia majú radi svojho pastora, majú radi pápeža, ale ignorujú svoju diecézu a biskupa. Toto nie je ... vízia II. Vatikánskeho koncilu."

Nuž neidem tu komentovať americkú situáciu, ale nemožno pozorovať zárodky podobného javu aj v Európe, keď nie pápež, ani nie väčšina kňazov strácajú zmysel pre realitu, ale niektorí cirkevní administrátori, biskupi? Opäť pod realitou tu nerozumiem rebelantstvo, hoci "pokrokári" hladajúci sebauplatnenie budú vždy medzi

---

[2] Viem, omša bez kázne je dnes neprípustná. "Slávi sa" síce Eucharistia, tá ale už nie je umiestnená ako kedysi na ústrednom mieste oltára, lebo stredobodom pozornosti počas sv. omše, sa stal kazateľ (pri všetkej úcte k protestanstskej forme bohoslužby, kde to tak vždy bývalo), teda kňaz, ktorý dnes už musí kázať, či to vie či nevie, (napríklad z jazykových dôvodov ako to je u kňazov v Nemecku s mimoeurópskym pôvodom) dokonca tri razy, pred, počas a po sv. omši.

[3] O povinnom kňazskom celibáte sa veľa hovorí. Ide nakoniec o disciplinárnu vec, ktorú Cirkev môže zrušiť či uspôsobiť ak by chcela. Laikovi, ktorí to nemusí "okúsiť na vlastnej koži" sa pravda, ľahko hovorí o tom ako mnohé z úcty, ktoré človek prechováva k duchovnému povolaniu je dané práve jeho spätosťou s celibátom. Ale aj tak by som si dovolil prihovárať sa proti jeho zrušeniu. Ženatí farári fungovali u protestantov (ale aj u našich grécko-katolíkov) v časoch keď spoločensky manželka bola videná ako podriadená manželovi. Dnes existujú u protestantov aj farárky a biskupky ako samostatné funkcie, mnohé rozvedené či otvorene lesbické, takže na starý protestantský model sa tu odvolávať nemožno. So ženatými kňazmi by prišli rozvedení atď.

V súdnictve sa už uplatnil model, kde doživotie sa neberie doslova (napr. v Nemecku aj za najväčší zločin je "doživotie", ktoré netrvá dlhšie ako 25 rokov). Nemohol by byť, vedľa doživotného kňazského svätenia braného doslova, aj "doživotný" sľub čistoty, teda celibát, obnovovaný každých napr. päť rokov? Ak by nebol obnovený, išiel by kňaz v istom zmysle "do zálohy" (ako je to u vojakov), kde by ale mohol fungovať napr. ako diakon. Myslím aj mladý muž sa ľahšie rozhodne pre kňazské povolanie ak vie, že pre niečo z čoho má strach sa zaväzuje iba na tých, povedzme, päť rokov. Aj atlét preskočí vyše dva metre aj preto, lebo vie, že keď sa mu to nepodarí, latka spadne a nič sa mu nestane.

kňazmi (menej medzi biskupmi) ako aj medzi prihorlivými laikmi, ktorí chcú Cirkev — liturgicky i doktrinárne — prerábať podľa vlastných predstáv. Pod realitou u biskupov rozumiem uvedomenie si situácie, keď Katolícka cirkev je v defenzíve a hierarchia nemôže už svoju funkciu vidieť ani iba v údržbárskej pastorácii mezdi vernými, ale ani vo vystupovaní aj pred vonkajším svetom vo forme nezmenenej od čias keď ju tento ešte prijímal ako apriornú autoritu. Pravda, nájsť správny postoj medzi týmito extrémami pasívnej utiahnutosti a starosvetského autoritárstva, vyžaduje intelektuálnu úroveň a jemnocit, ktorý má napríklad dnešný pápež, vlastnosti, ktoré asi nemožno očakávať od každého biskupa.

Tu v Nemecku, kde je vysoko vyvinutý kult televíznych debát, vystupujú často biskupi, ktorí si neuvedomujú, že nehovoria iba k veriacim a kde ich funkciu by oveľa lepšie zastal laik, (prípadne s duchovným povolaním ako som vyššie spomínal), zvyknutý na nenáboženské a hlavne proticirkevné prostredie. Napríklad pri nedávnej debate s *Richardom Dawkinsom* (evolučným biológom, autorom populárnej knihy o Bohu ako sebaklame, pozri *Kolínske listy* 19) mi pripadali obaja biskupi, katolícky aj evanjelický, jedi-ní jeho spoludebatéri, dosť trápne. Dawkins zo svojich vedeckých poznatkov vyvodzoval, že Boh neexistuje a v tom mu mohol vecne protirečiť, teda ukázať, že to z toho nevyplýva, iba odborník z biológie, teda veriaci vedec, nie biskup.

Toto ma privádza späť na tému "neoficiálneho katolicizmu", teda ľudí žijúcich vo svete, odborníkov v tom či onom odbore, (čo dokazujú tým, že si tým vedia zarobiť na živobytie v sekulárnom svete), či už okrem toho aj s duchovným svätením, alebo nie, celibátov, alebo nie, mužov alebo žien. Táto "paralelná hierarchia" odborníkov by však mala mať nielen *poradný* hlas, ako doteraz, (kde napríklad aj číselne primerané zastúpenie žien je iba otázkou času) ale aj *reprezentatívnu* funkciu. Poradný hlas predtým ako sa formuluje oficiálny postoj Magistéria k tej či onej etickej či svetonázorovej otázke, ale aj právo reprezentovať (namiesto cirkevných administrátorov), teda *reprezentatívny hlas* vo veciach kde je treba odborných kvalifikácií.

Tento posun zodpovednosti by mal platiť nielen v otázkach zásadného rázu, ale aj tam kde donedávna postačovalo všeobecné vzdelanie plus teologické kvalifikácie radového kňaza. Mám tu konkrétne na mysli psychologickú, či psychoterapeutickú pomoc, ktorú kedysi poskytoval radový spovedník vedľa svojej funkcie sprostredkovateľa medzi Bohom a kajúcnikom. Táto sprostredkovateľská funkcia ostane naďalej, na to je nakoniec kňaz kňazom, ale dnes jestvuje celá armáda *špeciálne kvalifikovaných psychoterapeutov* (v Nemecku ich je neúrekom, väčšinou protináboženskyzaložených).

Keď som však jednému (nemeckému) kňazovi naznačoval, že nie je dôležité či sú vo farskom obežníku reklamy na remeselníkov (ako to bývalo u mojej fary v Melbourne), je ale dôležité aby veriaci tam mal doporučenie ku katolíckym, či aspoň veriacim, psychoterapeutom, ak takú pomoc potrebuje, tak to bolo odbavené tým, že však aj kňaz to môže robiť aj mimo spovedelnice. (Pripomenulo mi to kolegov inžinierov na mojej bývalej univerzite v Melbourne, ktorí preto že sami študovali dva-tri roky matematiku a niečo z nej používali aj vo svojej praxi, sa cítili dostatočne kvalifikovaní, aby sami prednášali matematiku.)

Nie je naozaj dôležité či elektrikár, ktorého služby chcem použiť, verí v Boha, u psychoterapeuta je to ale strašne dôležité, lebo pri poskytovaní psychologickej útechy sa skôr či neskôr musí prejaviť jeho postoj k existenciálnym otázkam ľudského života. Mám však obavy, že túto potrebu psychoterapeuticky kvalifikovaných a činných veriacich — duchovných či laikov — si zodpovedné cirkevné kruhy dostatočne neuvedomujú, neagitujú za takéto povolania u mladých — mužov či žien. Hoci práve oni by mohli vykonávať "prácu pešiakov" v boji za rehabilitáciu Cirkvi v očiach odcudzenej verejnosti, ale aj pomáhať psychologicky núdznym (veriacim či zneisteným). Viac ako rôzni laickí "novátori", ktorí namiesto toho aby farárovi pomáhali, (napr. v administrácii), chcú ho nahradiť pri oltári aj na kazateľnici.

Kolínske listy vám budú zasielané vo forme PDF na vašu e-mail adresu, ak sa prihlásite na **gvirsik@t-online.de**. [Tlačené verzie sú k dispozícii iba výnimočne (starším?) záujemcom, ktorí nemajú prístup k internetu.] Môžete si ich tiež stiahnuť z **http://www.gvirsik.de/** kde sú aj iné moje články a úvahy v angličtine a slovenčine.

George Virsik